

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

6 decembrie 2012*

„Egalitate de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă —
Reglementare națională — Ajutor plătit funcționarilor în caz de boală — Directiva 2000/78/CE —
Articolul 3 — Domeniu de aplicare — Noțiunea «remunerație»”

În cauzele conexe C-124/11, C-125/11 și C-143/11,

având ca obiect cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de
Bundesverwaltungsgericht (Germania), prin deciziile din 28 octombrie 2010, primite de Curte la 9 și la
24 martie 2011, în procedurile

Bundesrepublik Deutschland

împotriva

Karen Dittrich (C-124/11),

Bundesrepublik Deutschland

împotriva

Robert Klinke (C-125/11),

și

Jörg-Detlef Müller

împotriva

Bundesrepublik Deutschland (C-143/11),

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul K. Lenaerts, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a treia, domnii
E. Juhász, G. Arestis, T. von Danwitz și D. Šváby (raportor), judecători,

avocat general: domnul P. Cruz Villalón,

grefier: domnul K. Malaček, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 3 mai 2012,

* Limba de procedură: germana.

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru doamna Dittrich și domnii Klinke și Müller, de D. Siegfried, Rechtsanwalt;
- pentru guvernul german, de M. Dohmen, în calitate de agent;
- pentru Comisia Europeană, de J. Enegren și de S. Grünheid, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 28 iunie 2012,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea Directivei 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă (JO L 303, p. 16, Ediție specială, 05/vol. 6, p. 7).
- 2 Aceste cereri au fost formulate în cadrul unor litigii între funcționari federali, pe de o parte, și Bundesrepublik Deutschland, pe de altă parte, privind rambursarea cheltuielilor medicale ale partenerilor de viață sau luarea în considerare a acestora în ceea ce privește ajutorul plătit funcționarilor federali în caz de boală (denumit în continuare „ajutorul în discuție”).

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Considerentul (13) al Directivei 2000/78 prevede:

„Prezenta directivă nu se aplică regimurilor de securitate socială și de protecție socială ale căror avantaje nu sunt asimilate unei remunerații în sensul atribuit acestui termen în aplicarea articolului 141 din Tratatul de instituire a Comunității Europene și nici plăților de orice natură efectuate de către stat, care au ca obiectiv accesul la încadrare în muncă sau menținerea lucrătorilor în funcție.”

- 4 Articolul 1 din Directiva 2000/78 prevede:

„Prezenta directivă are ca obiectiv stabilirea unui cadru general de combatere a discriminării pe motive de apartenență religioasă sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală, în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă, în vederea punerii în aplicare, în statele membre, a principiului egalității de tratament.”

- 5 Articolul 2 din Directiva 2000/78 prevede:

„(1) În sensul prezentei directive, prin principiul egalității de tratament se înțelege absența oricărei discriminări directe sau indirecte, bazate pe unul din motivele menționate la articolul 1.

(2) În sensul alineatului (1):

- (a) o discriminare directă se produce atunci când o persoană este tratată într-un mod mai puțin favorabil decât este, a fost sau va fi tratată într-o situație asemănătoare o altă persoană, pe baza unuia dintre motivele menționate la articolul 1;

[...]”

- 6 Articolul 3 din Directiva 2000/78 definește domeniul de aplicare al acesteia după cum urmează:

„(1) În limitele competențelor conferite Comunității, prezenta directivă se aplică tuturor persoanelor, atât în sectorul public, cât și în cel privat, inclusiv organismelor publice, în ceea ce privește:

[...]

(c) condițiile de încadrare și de muncă, inclusiv condițiile de concediere și de remunerare;

[...]

(3) Prezenta directivă nu se aplică plăților de orice natură efectuate de regimurile publice sau asimilate, inclusiv de regimurile publice de securitate socială sau de protecție socială.

[...]”

Dreptul german

Legea privind uniunea consensuală înregistrată

- 7 Articolul 1 alineatul (1) din Legea privind uniunea consensuală înregistrată (Gesetz über die Eingetragene Lebenspartnerschaft) din 16 februarie 2001 (BGBl. I, p. 266), astfel cum a fost modificată ultima dată prin articolul 7 din Legea din 6 iulie 2009 (BGB1. I, p. 1696, denumită în continuare „LPartG”), prevede:

„Două persoane de același sex constituie o uniune consensuală prin declararea în fața unui ofițer de stare civilă, personal și una în prezența celeilalte, a voinței acestora de a forma împreună o uniune consensuală (parteneri de viață). Declarațiile nu pot fi făcute sub condiție și nici pentru o durată determinată.”

- 8 Articolul 5 din LPartG, intitulat „Obligația de a contribui la nevoile rezultate din conviețuire”, prevede:

„Partenerii de viață sunt reciproc obligați să contribuie în mod adecvat la nevoile rezultate din conviețuire [...]”

Dispozițiile naționale privind ajutorul acordat funcționarilor federali

- 9 Dreptul funcționarilor federali la acordarea unui ajutor în caz de boală, de îngrijiri medicale și de maternitate este consacrat în Legea germană privind funcționarii federali (Bundesbeamtenengesetz, denumită în continuare „BBG”).

- 10 Articolul 80 din BBG, în versiunea sa în vigoare la data cererilor de acordare a ajutorului introduse de reclamantii din litigiile principale, are următorul cuprins:

„(1) Ajutorul se acordă

1. funcționarilor care au dreptul să primească un salariu sau care se află în concediu pentru creșterea copilului
2. pensionarilor care au dreptul la pensie,

[...]

Ajutorul se acordă de asemenea pentru cheltuielile suportate de soțul titularului în cazul în care acesta nu are un venit care să îi permită să fie independent din punct de vedere economic, precum și pentru cheltuielile suportate de copiii aflați în întreținere care pot fi luați în considerare pentru prestația familială plătită în temeiul Legii federale privind remunerarea funcționarilor (Bundesbesoldungsgesetz). [...]

(2) În general, nu sunt eligibile decât cheltuielile necesare și justificate din punct de vedere economic:

1. în caz de boală și de îngrijiri medicale,

[...]

(3) Ajutorul se acordă sub forma unei rambursări de cel puțin 50 % din cheltuielile eligibile. [...]

(4) Ministrul de interne stabilește [...] prin ordin detaliile privind acordarea ajutorului, [...]"

11 Până la intrarea în vigoare a Regulamentului federal din 13 februarie 2009 privind ajutorul acordat funcționarilor în caz de boală, de îngrijiri medicale și de maternitate [Verordnung über Beihilfe in Krankheits-, Pflege- und Geburtsfällen (Bundesbeihilfeverordnung), BGB1. I S 326, denumit în continuare „BBhV”], condițiile de acordare a ajutorului în astfel de cazuri erau reglementate prin Normele administrative privind ajutorul plătit funcționarilor în caz de boală, de îngrijiri medicale și de maternitate [Allgemeine Verwaltungsvorschrift für Beihilfen in Krankheits-, Pflege- und Geburtsfällen (Beihilfenvorschriften), denumite în continuare „BhV”].

12 BhV au fost abrogate întrucât se suprapuneau cu un domeniu rezervat legii, însă acestea continuă totuși să se aplice cheltuielilor efectuate anterior datei de 14 februarie 2009, data intrării în vigoare a BBhV. În temeiul articolului 3 din BhV, printre membrii de familie ai titularului care sunt eligibili pentru acordarea ajutorului sunt incluși soțul și copiii aflați în întreținerea titularului, nu însă și persoana cu care acesta a încheiat o uniune consensuală înregistrată.

13 Articolul 1 din BBhV prevede:

„Prezentul regulament reglementează acordarea ajutorului în cazurile prevăzute de lege. Ajutorul completează asigurarea medicală personală care, în general, trebuie suportată prin remunerația obișnuită.”

14 Articolul 2 din BBhV are următorul cuprins:

„Titularii de ajutor

(1) Sub rezerva dispozițiilor contrare prevăzute la alineatele (2)-(5), dreptul la ajutor este acordat oricărei persoane care, la data prestării, este

1. funcționar,

2. beneficiar al unei pensii de funcționar public sau

3. fost funcționar.

(2) În plus, acordarea ajutorului este subordonată condiției ca titularul să aibă dreptul la o prestație de natura unui salariu, a unei remunerații în calitate de agent care exercită o funcție publică, a unei retribuții de stagiar, a unei pensii, a unei indemnizații tranzitorii, a unei pensii de soț supraviețuitor, a

unei pensii alimentare [...] sau a unei indemnizații temporare [...]. Dreptul la ajutor nu este afectat de un concediu fără plată acordat în temeiul Regulamentului privind concediile speciale (Sonderurlaubsverordnung), cu condiția ca durata acestui concediu să nu depășească o lună.

[...]"

- 15 Articolul 4 din BBhV, care precizează membrii de familie eligibili, prevede:

„Soțul titularului este eligibil pentru acordarea ajutorului cu condiția ca cuantumul total al veniturilor sale să nu depășească [...] 17 000 euro.

[...]"

- 16 Articolul 46 din BBhV, intitulat „Calcularea ajutorului”, prevede:

„(1) Ajutorul este acordat sub forma preluării unui procent (cota de calcul) din cheltuielile eligibile efectuate de titular și de membrii familiei sale care sunt eligibili. [...]

(2) Sub rezerva dispoziției contrare prevăzute la alineatul (3), cota de calcul este de

1. 50 % pentru titular,
2. 70 % pentru beneficiarii unei pensii, cu excepția orfanilor,
3. 70 % pentru soțul eligibil și
4. 80 % pentru copiii și orfanii eligibili.

(3) Cota de calcul a dreptului la ajutorul plătit titularului este limitată la 70 % dacă acesta are în întreținere doi copii sau mai mulți. [...]"

- 17 Articolul 80 alineatul (1) a treia teză din BBG a fost modificat, cu efect retroactiv de la 1 ianuarie 2009, prin Legea din 14 noiembrie 2011 (BGBl. I, p. 2219) și îi include acum pe partenerii de viață printre membrii de familie eligibili pentru ajutorul în discuție. Articolul 4 alineatul (1) și articolul 46 alineatul (2) punctul 3 din BBhV au fost de asemenea modificate în acest sens, cu efect retroactiv de la 14 februarie 2009.

Litigiile principale și întrebarea preliminară

- 18 Reclamanții din litigiile principale în cauzele C-124/11 și C-125/11, funcționari federali, au înaintat Bundesrepublik Deutschland, fără succes, o cerere de ajutor pentru cheltuielile medicale efectuate, în lunile decembrie 2004 și noiembrie 2005, de partenerii lor de viață în sensul LPartG.
- 19 Prin hotărârile pronunțate la 16 iunie și, respectiv, la 26 mai 2009, Verwaltungsgericht Berlin a admis acțiunile formulate împotriva acestor refuzuri, considerând că, deși dreptul la ajutorul în discuție nu rezultă din BhV, întrucât acestea nu îi includ pe partenerii de viață printre membrii de familie care pot fi luați în considerare cu acest titlu, dreptul menționat rezultă totuși din Directiva 2000/78.
- 20 Astfel, acesta a considerat că jurisprudența Curții (Hotărârea din 1 aprilie 2008, Maruko, C-267/06, Rep., p. I-1757) nu lăsa nicio îndoială cu privire la faptul că ajutorul plătit funcționarilor în caz de boală putea fi calificat drept „remunerație” în sensul directivei menționate. În această privință, Verwaltungsgericht Berlin a subliniat că ajutorul în discuție era plătit numai în temeiul raportului de

muncă, iar nu ca prestație a sistemului public general de securitate socială sau de protecție socială, astfel cum reiese, în special, din interdependențele dintre ajutorul în discuție și remunerația corespunzătoare în raport cu funcția.

- 21 Reclamantul din litigiul principal în cauza C-143/11, funcționar federal pensionar, a solicitat, în luna iulie 2006, luarea în considerare a partenerului său de viață pentru ajutorul în discuție, ceea ce pârâta din litigiul principal a refuzat.
- 22 Acțiunea reclamantului din litigiul principal având ca obiect constatarea faptului că partenerului de viață trebuie să i se acorde, în ceea ce privește ajutorul în discuție, același tratament ca unui soț a fost respinsă în primă instanță și în apel. Instanța de apel a considerat, în special, că nu era încălcată Directiva 2000/78 pentru motivul că reclamantul din litigiul principal nu se afla, cu privire la acordarea ajutorului în discuție pentru partenerul său de viață, într-o situație comparabilă cu cea a unui soț.
- 23 În cele trei cauze principale, partea căreia i s-a respins acțiunea a formulat recurs la Bundesverwaltungsgericht.
- 24 Instanța de trimitere arată că, în temeiul BhV, reclamanții, în fiecare dintre cauzele principale, nu pot invoca dreptul la ajutorul în discuție numai pentru motivul că partenerii lor de viață, spre deosebire de soți, nu fac parte dintre membrii familiei eligibili pentru ajutor.
- 25 În plus, instanța de trimitere precizează că, în cazul în care ajutorul în discuție ar intra în domeniul de aplicare al Directivei 2000/78, reclamanții din litigiile principale ar avea dreptul la ajutorul revendicat. Astfel, în temeiul acestei directive, egalitatea de tratament dintre funcționarii care au un partener de viață și cei căsătoriți s-ar impune întrucât, în ceea ce privește prestația solicitată, și anume ajutorul plătit funcționarilor în caz de boală, situația partenerilor de viață, pe de o parte și a soților, pe de altă parte, este comparabilă.
- 26 Instanța *a quo* exprimă însă îndoieli cu privire la aspectul dacă ajutorul în discuție trebuie considerat drept un element al remunerației în sensul articolului 157 TFUE, care ar intra astfel în domeniul de aplicare al Directivei 2000/78, sau drept o prestație a sistemului public general de securitate socială sau de protecție socială, sau o prestație asimilată, care ar fi exclusă din domeniul de aplicare al acestei directive.
- 27 În această privință, instanța de trimitere subliniază că criteriile care au fost stabilite de Curte pentru sistemele de pensii, pentru a distinge pensiile plătite în temeiul unui sistem profesional de prestațiile acordate de un sistem public de securitate socială, nu sunt îndeplinite integral în ceea ce privește ajutorul în discuție. În plus, instanța de trimitere apreciază că aceste criterii nu sunt adecvate în cadrul sistemului de protecție în caz de boală.
- 28 În aceste condiții, Bundesverwaltungsgericht a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții, în fiecare dintre cauzele principale, următoarea întrebare preliminară:

„Directiva 2000/78 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă se aplică dispozițiilor naționale privind ajutorul plătit funcționarilor în caz de boală («Beihilfe»)?”

Cu privire la întrebarea preliminară

- 29 Prin intermediul întrebării adresate, identică în fiecare dintre cauzele principale, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă un ajutor plătit funcționarilor în caz de boală, precum cel acordat funcționarilor Bundesrepublik Deutschland în temeiul Legii privind funcționarii federali, intră în domeniul de aplicare al Directivei 2000/78.
- 30 Reiese din articolul 3 alineatul (1) litera (c) și alineatul (3) din Directiva 2000/78 că aceasta din urmă se aplică tuturor persoanelor, atât în sectorul public, cât și în cel privat, inclusiv organismelor publice, în ceea ce privește, în special, condițiile de remunerare și că aceasta nu se aplică plăților de orice natură efectuate de sistemele publice sau asimilate, inclusiv de sistemele publice de securitate socială sau de protecție socială.
- 31 Astfel cum Curtea a hotărât deja, domeniul de aplicare al Directivei 2000/78 trebuie înțeles, potrivit articolului 3 alineatul (1) litera (c) și alineatul (3) din aceasta coroborat cu considerentul (13) al acestei directive, în sensul că nu acoperă sistemele de securitate socială și de protecție socială ale căror beneficii nu sunt asimilate unei „remunerații”, în sensul atribuit acestui termen în aplicarea articolului 157 TFUE (Hotărârea Maruko, citată anterior, punctul 41, și Hotărârea din 10 mai 2011, Römer, C-147/08, Rep., p. I-3591, punctul 32).
- 32 Rezultă de aici că articolul 3 alineatul (3) din Directiva 2000/78 nu poate să fie interpretat în sensul că o prestație financiară plătită în caz de boală unui funcționar, care ar constitui o „remunerație” în sensul articolului 157 TFUE, nu intră în domeniul de aplicare al acestei directive (a se vedea în acest sens Hotărârea Römer, citată anterior, punctul 33).
- 33 Prin urmare, trebuie să se stabilească dacă o prestație financiară acordată în temeiul unui sistem de protecție în caz de boală precum cel prevăzut pentru funcționarii federali germani poate fi asimilat unei „remunerații” în sensul articolului 157 TFUE.
- 34 Conform articolului 157 alineatul (2) TFUE, prin „remunerație” se înțelege salariul sau suma obișnuite de bază sau minime, precum și toate celelalte drepturi plătite, direct sau indirect, în numerar sau în natură, de către angajator lucrătorului pentru munca prestată de acesta.
- 35 În primul rând, în ceea ce privește elementul material al remunerației, reiese din jurisprudența Curții că noțiunea „remunerație”, în sensul articolului 157 TFUE, trebuie interpretată în sens larg. Aceasta cuprinde, în special, toate avantajele, în numerar sau în natură, prezente sau viitoare, cu condiția să fie acordate, chiar dacă indirect, de angajator lucrătorului pentru munca prestată de acesta, în temeiul unui contract de muncă, al unor dispoziții legislative sau de bunăvoie (a se vedea Hotărârea din 4 iunie 1992, Bötzel, C-360/90, Rec., p. I-3589, punctul 12, precum și Hotărârea din 9 februarie 1999, Seymour-Smith și Perez, C-167/97, Rec., p. I-623, punctul 29).
- 36 O prestație financiară, cum este ajutorul plătit funcționarilor federali germani în caz de boală, în temeiul căreia sunt suportate între 50 % și 80 % din cheltuielile de sănătate eligibile efectuate de funcționar sau de anumiți membri ai familiei sale intră astfel, din punct de vedere material, în domeniul de aplicare al noțiunii „remunerație” în sensul articolului 157 TFUE.
- 37 În al doilea rând, trebuie să se analizeze dacă ajutorul în discuție este plătit funcționarului pentru munca prestată de acesta. Astfel, reiese dintr-o jurisprudență constantă că, pentru a aprecia dacă o prestație intră în domeniul de aplicare a articolului 157 TFUE, poate avea un caracter determinant numai criteriul dedus din constatarea că prestația a fost plătită lucrătorului în temeiul raportului său de muncă, și aceasta cu atât mai mult cu cât este singurul dedus din înșiși termenii acestei dispoziții (a se vedea, în materia pensiei pentru limită de vârstă, Hotărârea Maruko, citată anterior, punctul 46 și jurisprudența citată).

- 38 Criteriile specifice stabilite de Curte pentru a aprecia calificarea unei pensii pentru limită de vârstă drept remunerație, în sensul articolului 157 TFUE, în special cele potrivit cărora prestația menționată trebuie să depindă în mod direct de perioada lucrată, iar quantumul său trebuie să fie calculat pe baza ultimului salariu (a se vedea în această privință, Hotărârea Maruko, citată anterior, punctul 48 și jurisprudența citată), sunt lipsite de relevanță în ceea ce privește o prestație precum cea în discuție în litigiile principale, care nu urmărește să asigure persoanei interesate un venit ulterior încetării raportului de muncă, ci să acopere cheltuieli de sănătate efectuate în timpul acestui raport sau după încetarea acestuia.
- 39 După cum a arătat avocatul general la punctul 45 din concluzii, elementul causal menționat la punctul 37 din prezenta hotărâre se regăsește în speță. Astfel, ajutorul în discuție este acordat numai funcționarilor sau foștilor funcționari federali germani, care constituie o categorie specială de lucrători (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 noiembrie 2008, Comisia/Italia, C-46/07, punctul 40 și jurisprudența citată), în temeiul raportului lor de muncă cu statul. Ajutorul menționat pare astfel indisolubil legat de statutul de funcționar federal german și, potrivit articolului 2 alineatul (2) din BBhV, acordarea sa este subordonată plății către titular a unei remunerații sau a unei prestații echivalente cu aceasta. Legătura dintre ajutorul în discuție și raportul de muncă rezultă de asemenea din faptul că, în conformitate cu această dispoziție, funcționarul care se află în concediu fără plată nu poate să beneficieze de ajutorul menționat în cazul în care concediul durează mai mult de o lună.
- 40 În al treilea rând, rezultă din redactarea articolului 157 TFUE că o prestație încasată de lucrător ca urmare a muncii sale nu constituie o „remunerație”, în sensul dispoziției menționate, decât dacă aceasta este plătită chiar de angajator.
- 41 În ceea ce privește cauzele principale, împrejurarea, subliniată de instanța de trimitere, potrivit căreia ajutorul în discuție este reglementat prin lege și acesta nu completează o prestație socială datorată în temeiul unei reglementări de aplicare generală nu este de natură să repună în discuție calificarea de remunerație atribuită unei prestații plătite de stat în calitate de angajator în temeiul unui raport de muncă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 septembrie 1994, Beune, C-7/93, Rec., p. I-4471, punctele 26-29 și 37, Hotărârea din 29 noiembrie 2001, Griesmar, C-366/99, Rec., p. I-9383, punctul 37, precum și Hotărârea din 12 septembrie 2002, Niemi, C-351/00, Rec., p. I-7007, punctele 41 și 42).
- 42 Astfel, rezultă din informațiile furnizate de reclamantii din litigiile principale și de Bundesrepublik Deutschland, ca răspuns la o întrebare scrisă a Curții, că ajutorul în discuție este finanțat de administrația de stat vizată, în calitate de angajator, din cheltuielile de personal, iar nu din bugetul asigurărilor sociale. Revine însă instanței de trimitere obligația de a verifica dacă aceasta este într-adevăr situația.
- 43 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 3 alineatul (1) litera (c) și alineatul (3) din Directiva 2000/78 trebuie interpretat în sensul că un ajutor plătit funcționarilor în caz de boală precum cel acordat funcționarilor Bundesrepublik Deutschland în temeiul Legii privind funcționarii federali intră în domeniul de aplicare al directivei menționate dacă finanțarea acestuia revine statului în calitate de angajator public, aspect a cărui verificare revine instanței naționale.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 44 Întrucât, în privința părților din litigiile principale, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Articolul 3 alineatul (1) litera (c) și alineatul (3) din Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă trebuie interpretat în sensul că un ajutor plătit funcționarilor în caz de boală precum cel acordat funcționarilor Bundesrepublik Deutschland în temeiul Legii privind funcționarii federali (Bundesbeamtengesetz) intră în domeniul de aplicare al directivei menționate dacă finanțarea acestuia revine statului în calitate de angajator public, aspect a cărui verificare revine instanței naționale.

Semnături